

hij als vaste correspondent te Berlijn een Nederlandse journalist uit die tevoren als medewerker van de *Presseabteilung* passages uit Nederlandse kranten in het Duits vertaald had. 'Tracht u', aldus de instructie die deze correspondent daags na de Amsterdamse Februaristaking van van de Pol meekreeg,

'aan de hand van de voorlichting welke gij in Berlijn van vooraanstaande personen kunt krijgen, een helder en volledig beeld van de politieke toestand te vormen en beoordeel met voorzichtigheid wat gij daarvan in het belang van de ontwikkeling ener goede samenwerking tussen Duitsland en Nederland aan de openbaarheid in ons land kunt prijsgeven.'¹

Die 'goede samenwerking' stond dus voorop, maar van de Pol ging zich toch steeds minder op zijn gemak voelen. Het ergerde hem dat Hushahn en zelfs van Megchelen, die zich intussen bij de NSB aangesloten had, meermalen in zijn beleid ingrepen; bovendien ging hij zich in de lente van '41 realiseren dat hij op het verkeerde paard gewed had. Van maart '41 af provoceerde hij zoveel conflicten dat hij in mei 'wegens politieke onbetrouwbaarheid' ontslagen werd²; hij kreeg een aanzienlijk wachtgeld.³

Zo was het ANP van mei '40 af een instrument geworden van Duitse propaganda. Buitenlandse berichten werden practisch alleen overgenomen van het *DNB*. Het ANP gaf trouwens niet alleen berichten door, maar ook (voor de radio) door de Duitsers geïnspireerde commentaren; die laatste vormden de grondslag voor de propagandistische praatjes die van 21 juli af door het ANP aan het radionieuws van acht uur 's avonds toegevoegd werden. Zo heette het op 27 juli, vlak voor de aangekondigde eerste toespraak van koningin Wilhelmina voor Radio Oranje (28 juli), dat de koningin, die zich in 'het centrum van een stervende wereld' bevond, 'haar land in de steek gelaten' had, 'zij is niet bij haar volk doch is uitgeknepen.'⁴ Dit ene voorbeeld achten wij voldoende.⁵

¹ 'Richtlijnen voor de correspondent van het ANP te Berlijn', 27 febr. 1941 (Cpz, 219). ² PRA-Den Haag: p.v. inz. P. J. van Megchelen (28 okt. 1946), p. 10 (ge-tuige H. H. J. van de Pol) (Doc I-1116, 2-5). ³ Vervolgens hield van de Pol zich, volgens zijn eigen naoorlogse formulering, tot september '43 'gedekt'; nadien dook hij onder en ging hij het verzet steunen. (H. H. J. van de Pol: 'Verantwoording' (1948), Cpz, 219). ⁴ Regeringspersdienst (Londen): *Luisterrapport 27-29 juli 1940*. ⁵ Na dit praatje werd op de nieuwslezer van het ANP (dezelfde die op 10 mei de proclamatie van de koningin voorgelezen had!) een aanslag gepleegd waarvan de achtergrond niet geheel duidelijk is; de man heeft later beweerd dat hij die aanslag zelf geënceneerd had teneinde zijn werk te kunnen neerleggen. Hij moest in een ziekenhuis opgenomen worden.